

تأثیر مدرنیسم بر توسعه فضایی - کالبدی شهرهای ایرانی - اسلامی (نمونه تهران)

احمد پوراحمد^۱، امین فرجی ملایی^{۲*}، ایوب منوچهری^۳، آزاده عظیمی^۴

^۱ استاد دانشکده جغرافیا دانشگاه تهران

^۲ پژوهشگر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی

^۳ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری

^۴ مدرس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرری

تاریخ پذیرش: ۹۰/۱۱/۲۳

تاریخ دریافت: ۹۰/۸/۱۷

چکیده

ورود اندیشه‌های ناشناخته در قالب مدرنیسم در فرهنگ و ادب ایرانی علاوه بر نمود ذهنی، نمود عینی خود را در کالبد شهرهای ایرانی با معماری و شهرسازی ایرانی-اسلامی وارد نمود و شکل جدیدی از شهر را بر جای نهاد که از آن می‌توان به عنوان شهر مدرنیستی جهان سوم یاد کرد. شهر تهران، در کشور ما به عنوان پیشگام متأثر از این تأثیرات بود. از همین رو، در این مقاله سعی شده است روند شکل‌گیری و تحولات فضایی-کالبدی شهرهای ایرانی-اسلامی با تأکید بر شهر تهران و چگونگی سازمان‌دهی و تحت تأثیر قرار گرفتن عناصر شهری از عوامل مختلف بویژه مدرنیسم مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. برای این منظور، با استفاده از به روش توصیفی-تحلیلی چگونگی شکل‌گیری و پیدایش شهر تهران و تأثیر عوامل مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی قبل از مدرنیسم و بعد از مدرنیسم بررسی شده است. این مقاله از نظر هدف مطالعه از انواع توسعه‌ای است و برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز از تکنیک کتابخانه‌ای و روش مصاحبه به عنوان روشی کیفی استفاده شده است. بر اساس بررسی‌های صورت گرفته می‌توان گفت تهران در ۲۰۰ سال گذشته از آنجایی که نقطه اصلی دگرگونی مفاهیم و اشاعه مفاهیم جدید-چه خوب و چه بد- بوده و به عنوان شاهدی بر تجدّدطلبی بوده است، لذا چهره‌ای روشن از تفکرات فضایی-کالبدی دوران مدرنیسم را عرضه می‌دارد.

واژگان کلیدی: مدرنیسم، توسعه فضایی-کالبدی، شهرهای ایرانی-اسلامی، تهران.

The Effect of Modernism on the Space-Physical Development of Iranian-Islamic Cities (A Case Study of Tehran)

Ahmad Pourahmad

Professor of Geography, University of Tehran

Amin Faraji Molayee

Researcher, Research Institute of Human Sciences and Social Studies, Jihad-e Daneshgahi

Ayoub Manouchehri

Ph.D. Student of Geography and Urban Planning, University of Tehran

Azadeh Azimi

Instructor of Islamic Azad University, Shahr-e Ray Branch

Abstract:

The introduction of unknown ideas within the format of modernism into the Iranian culture and literature, in addition to the subjective manifestation has placed in its objective manifestation into the physical feature of the Iranian city through Iranian and Islamic architecture and urban development. It has established a new form of city which can be termed as the modern city of the third world. As for the influence of such effects, Tehran, in our country was pioneer. So, in this article, efforts have been made to analyze and study the trend of formation and physical-space changes of Iranian-Islamic cities with an emphasis on Tehran and the quality of organization and the rate effects of different factors in particular modernism on urban elements. For this purpose, using descriptive-analytic method, the quality of formation and establishment of Tehran and the impacts of different economic, political, social and cultural factors before and after modernism has been studied. As for the objectives of the study, this article is of the type of developmental studies. In order to collect data and necessary information, the library technique and interview method as the qualitative method have been used. Based on the performed studies, it can be said that in last 200 years, since Tehran has been the main spot of the change in concepts and the spread of new concepts—either good or bad and as a witness to modernism, so this city presents a clear image of space-physical thoughts of modernism periods.

Keywords: Modernism, Space-Physical Development, Iranian-Islamic Cities, Tehran.